

Sammanställning av uppgifter från lärarenkät vid kursprovet *Oss emellan* vt 2010 (gymnasiet och komvux)

Lärarenkäten från vårterminens kursprov *Oss emellan* har för första gången besvarats digitalt. Sammanlagt 282 lärare har besvarat enkäten. Av dem undervisar 95 % i ungdomsgymnasiet och 5 % på komvux. Fördelningen är ungefär densamma som tidigare terminer. Av de lärare som besvarat enkäten har 9 % angett att de undervisar i kursen Svenska som andraspråk B. Beräkningarna nedan baseras på 282 enkäter om inget annat anges. Antalet besvarade enkäter är i år väsentligt lägre än föregående år och slutsatserna måste därför beaktas med detta förbehåll.

Svar på ofta förekommande frågor i enkäterna:

Flera lärare har fått personliga svar på de frågor och kommentarer de ger i enkäterna. Vi har dock inte möjlighet att besvara alla. I stället redovisas några frågor här. Somliga frågor återkommer från tidigare terminer.

Delprov A har av lärarna mottagits övervägande positivt och har inte givit upphov till några särskilda frågor. Tidigare terminer har en del lärare undrat varför ett PM krävs och hur det ska vägas in i bedömningen, men denna termin är det ytterst få som kommenterat detta. Många lärare skriver att det är en förbättring att det finns inspelade elevlösningar att titta på tillsammans med eleverna, men några lärare undrar följande:

- Varför finns inte exempel av det muntliga delprovet på en lösning med betyget *Icke godkänt*?

Svaret på denna fråga är att ingen av de inspelade eleverna med detta betyg har godkänt en publicering på nätet.

Delprov B har också givit upphov till en del återkommande frågor:

- Varför finns inte exempel på alla betygssteg på samtliga uppgifter i häftet Bedömningsanvisningar, det röda häftet?
- Varför finns det uppgifter som inte kräver någon särskild koppling till texthäftet?

Det finns inte utrymme för alla betygssteg på samtliga uppgifter i det röda häftet. Vi försöker dock att visa så stor variation att man med hjälp av de olika betygsstegen i andra uppgifter och med de allmänna anvisningarna för betygssättning ska kunna bedöma alla elevlösningar. Lärare kan också använda gamla röda häften som en bedömningsbank för uppgifter av olika slag.

När det gäller uppgifter som inte kräver någon särskild koppling till häftet är svaret att provet alltid innehållit minst en uppgift av detta slag, men betygsskalan begränsas då till högst betyget *Väl godkänt*. På senare tid har även förekommit uppgifter där det högsta betyget är möjligt men där direkt användning av texthäftet inte krävs. Orsaken till det är att provgruppen i samråd med våra referensgrupper och bedömare funnit att dessa uppgifter kräver en så pass omfattande och ingående analys i kombination med god uttrycksförmåga att en betygsskala upp till *Mycket väl godkänt* är rimlig.

Nedan ges en utförligare redovisning av enkätsvaren.

Fråga 1–3: Synpunkter på provets innehåll, layout och utskick

Av de svarande lärarna anger 90 % att de är nöjda med provet som helhet, vilket innebär en liten ökning jämfört med närmast föregående terminer. Flera lärare skriver att kursprovet var bra och att det var lätt för eleverna att hitta infallsvinklar till temat. ”Samtliga elever fann något att ägna sig åt helhjärtat” skriver en lärare. Dock anger 9 % att kursprovet som helhet inte är så bra. Skäl till detta är, liksom tidigare terminer, att kursprovet enligt dem inte testat samtliga kursmål.

Sedan ht-09 har layouten för provet ändrats för att läsbarheten ska öka och för att materialet ska bli mer tilltalande. Flera lärare uppskattar denna förändring och skriver att layouten är tydlig och tilltalande. Texthäftets utformning anger 81 % av lärarna är bra och 17 % att den är ganska bra. Utformningen av B-uppgifterna anser 76 % är bra och 23 % att den är ganska bra. Ett par lärare skriver att layouten för B-uppgifterna är mindre lyckad och inte alls lika väl fungerande som texthäftets layout. Lärarinformationens (det gröna häftet) layout anser 87 % av lärarna är bra och bedömningsanvisningarnas (det röda häftet) utformning menar 83 % av lärarna är bra.

Provmaterialet skickas sedan 2007 ut till skolorna i två omgångar för att öka säkerheten kring provet. Detta tycker 87 % av lärarna fungerar bra och 9 % att det inte fungerar. Skäl till detta anges ofta vara av administrativ art på respektive skola. Ett flertal lärare önskar materialet tidigare, då det utskicket ofta sammanfaller med sportlov och andra ledigheter. Detta innebär att lärarna inte har den tid de önskar att arbeta igenom materialet ordentligt tillsammans med eleverna.

Fråga 4–5: Lärarinformation (det gröna häftet)

Upplägget i det gröna häftet har från och med ht-09 strukturerats om. Majoriteten av lärarna, 96 %, anser att informationen i det gröna häftet är tillräcklig. Liksom tidigare år skriver lärarna att häftet är tydligt strukturerat och att informationen är relevant och utförlig. ”Det blir tydligare för varje år” skriver en lärare. Av de svarande lärarna anger 3 % att de inte tycker att informationen i häftet är så bra.

Majoriteten av lärarna använder kopieringsunderlaget till de två delproven. Till delprov A har 96 % av lärarna använt *Förslag till infallsvinklar för det muntliga delprovet* och 95 % *Elevens pm – två fungerande lösningar*. *Bedömningsmatris för delprov A* har använts av 94 %. Till delprov B har 91 % av lärarna använt *Skrivråd* och 82 % *Hur bedöms en elevtext?* Drygt 87 % av lärarna har använt resterande material. Någon lärare önskar att kopieringsunderlagen fanns tillgängligt digitalt så att lärare och elever kan ha tillgång till det utan att behöva kopiera upp allt. Provggruppen arbetar för att förverkliga detta önskemål.

Fråga 6–9: Texthäftet

Andelen skolor som köper texthäftet har ökat jämfört med tidigare terminer. Till vårterminens kursprov har 98 % av skolorna köpt provhäften. Hela 28 % av lärarna har

låt it hela klassen använda cd:n och 39 % har låtit någon av eleverna göra det. Drygt en tredjedel av lärarna, 33 %, anger att de inte har använt cd:n över huvud taget.

I tabell 1 redovisas en sammanställning av lärarnas åsikter om texternas lämplighet för eleverna på det eller de program som läraren undervisar.

Tabell 1. Hur bedömer du texterna i häftet för dina elever?

Sida	Välvald Andel (%)	Ganska bra Andel (%)	Olämplig Andel (%)
3 Marcos och Jenny klickade sig fram till...	82	17	>1
4 I biosalongen	50	45	3
5 Mosippan	45	49	6
8 Med uppenbar känsla för stil	78	20	1
11 Platt franskt feelgood-drama	36	51	12
12 Trubbel	56	39	4
13 Svenskarna borde skilja sig mycket oftare	80	16	3
14 Giftermål och skilsmässor i siffror	66	30	3
14 Bollywood: Ja till fixade förhållanden	64	32	3
15 "Äktenskapet är en affärsuppörelse mellan..."	76	22	1
16 Nani	43	48	8
17 Kulturkrönikan 14 maj	67	30	1
18 Viktigt skilja på bistånd och militära insatser	54	38	7
20 "Avfallshantering är allas ansvar"	44	48	6
21 Roppmonstret och jag	67	28	4
23 Har du en näsduk...?	50	43	6
24 Kære venner	38	44	17
25 Kyssande vind	57	39	2
26 Fokus fastnar på fansen	81	16	1
28 Kartor för vilsna älskande	46	44	9

Anm: Procentsatserna har beräknats på samtliga 282 enkäter. Procentsatser för enkäter med två respektive inget svar redovisas inte i tabellen.

Majoriteten av lärarna anser att samtliga texter är välvalda eller ganska bra. Texten *Marcos och Jenny klickade sig fram till kärleken* anser 82 % är välvald och texterna *Fokus fastnar på fansen*, *Svenskarna borde skilja sig mycket oftare*, *Med uppenbar känsla för stil* och *"Äktenskapet är en affärsuppörelse mellan..."* finner mer än tre fjärdedelar av lärarna välvalda. Den danska dikten *Kære venner* anser 17 % olämplig och recensionen *Platt franskt feelgood-drama* 12 % olämplig. Ett flertal lärare anser att texterna är inspirerande och lätta att diskutera med eleverna. Några lärare önskar fler texter som elever på yrkesförberedande program lättare kan relatera till och en lärare efterlyser texter som inte är heteronormativa.

I tabell 2 redovisas en sammanställning av lärarnas åsikter om bildernas lämplighet för eleverna på det eller de program där läraren undervisar.

Tabell 2. Hur bedömer du bilderna i häftet för dina elever?

Sida	Välvald Andel (%)	Ganska bra Andel (%)	Olämplig Andel (%)
1 Kysse	71	26	1
3 Kram i snöstorm	78	20	>1
4 Berlinmuren rivs 1989	69	26	2
7 Intimacy, Couple in an Interior with a Partition	49	44	6
8 Brad Pitt i filmen Fight Club	78	20	1
10 Rocky	55	37	6
11 Affisch från filmen Casablanca	45	46	7
12 Vykort från ca 1900	69	27	3
13 Flicka med hund	64	37	3
15 Thilde Höök i Bonde söker fru	47	42	6
16 Ung mor med barn i trädgård	65	32	1
17 Kommunikation över nätet	54	38	6
18 Röda korset i Tjetjenien	59	37	3
20 Kvinnor vid vattenpump i Gambia	57	36	5
0 Head VI	49	38	11
23 Släktträdet	53	41	4
24 Skvallerbyttan	60	35	3
25 Två kvinnor under paraply	67	29	3
26 Fotbollsfans på match	89	9	>1
27 Nemi	53	40	5
30 Bröllopet	47	39	10

Anm: Procentsatserna har beräknats på samtliga 282 enkäter. Procentsatser för enkäter med två respektive inget svar redovisas inte i tabellen.

Den bild som lärarna anser var mest välvald är *Fotbollsfans på match*, som 89 % av lärarna bedömt som lämplig. Även *Kram i snöstorm* och *Brad Pitt i filmen Fight Club* anser lärarna var välvalda. Bilden *Bröllopet* anser 10 % av lärarna olämplig och bilden *Head VI* anser 11 % olämplig. Flera lärare skriver att bilderna är användbara och intresseväckande, och en lärare skriver att det var en väl avvägd blandning mellan konst och fotografi. Ett par lärare skriver att eleverna ofta glömmer att text och bild inte hänger ihop i texthäftet.

Fråga 10–15: Delprov A: muntligt prov

Det muntliga provet gick enligt 87 % av lärarna bra i deras klasser, vilket är en klar förbättring jämfört med närmast föregående terminer. Flera lärare skriver att provet gick bra för att eleverna var väl förberedda och att de är vana vid att hålla muntliga anföranden. Av de svarande lärarna anser 11 % att provet inte gick så bra. Några lärare skriver att vissa elever inte tar uppgiften på något större allvar eller att vissa inte ens genomför provet.

Bildmaterialet som finns på Nationalmuseums webbplats har använts av 22 % av lärarna eller deras elever, vilket är en tydlig ökning jämfört med tidigare terminer. Majoriteten, 77 %, använder dock inte materialet. Några lärare skriver att det inte finns tid att bekanta sig med det material som finns där.

Från och med ht-09 finns det bara en uppgiftsinstruktion för det muntliga provet och eleverna har nu större valfrihet vad gäller utformningen av anförandet. Detta tycker 89 % av lärarna är en förbättring och 8 % mindre bra. Flera lärare skriver att denna valfrihet är en fördel och att den ger eleverna större möjlighet att välja efter eget intresse. Ett fåtal lärare skriver att eleverna har svårt att förstå instruktionen och att denna kan förtydligas.

Av de svarande lärarna anser 77 % att de haft stor nytta av bedömningsmattisen och 60 % att de haft stor nytta av noteringsunderlaget. Var fjärde lärare, 25 %, anger att de inte haft någon nytta av dvd:n med tillhörande analyser. Många lärare anser att kraven som ställs på delprov A är relevanta och rimliga. Någon lärare önskar att det fanns exempel på ett anförande som fått betyget *Icke godkänt* och någon lärare önskar se exempel från elever som läser Svenska som andraspråk B.

Fler än tidigare, 79 %, uppger att det har gått bra för eleverna att skriva pm i anslutning till det muntliga provet. Få lärare har kommenterat detta, men av de kommentarer som finns framgår att pm:et hjälper eleverna att strukturera uppgiften. Några lärare framhåller dock att en del elever har svårt att se vitsen med att skriva pm.

Fråga 16–19: Delprov B: skriftligt prov

Av de svarande lärarna anser 75 % att det skriftliga provet gick bra för eleverna. Flera lärare skriver att temat har engagerat eleverna och att det har funnits intressanta uppgifter för alla elever. Var femte lärare, 21 %, uppger dock att provet inte gick så bra. Flera lärare skriver att eleverna missar någon del av instruktionen, till exempel kravet på källanvändning. En lärare skriver att användningen av texthäftets bilder och texter i flera fall var på gränsen till konstruerad och en annan lärare funderar över varför många elever misslyckas med att relatera till texthäftet: ”Kan det bero på att det välvalda temat var så personligt att de tappade fokus?” Några lärare skriver att instruktionerna skulle kunna göras tydligare så att det bättre framgår att eleverna ska använda sig av texthäftet.

I tabell 3 redovisas en sammanställning av lärarnas åsikter om skrivuppgifternas lämplighet för eleverna på det eller de program där läraren undervisar.

Tabell 3. Hur bedömer du skrivuppgifterna för dina elever?

	Välvald Andel (%)	Ganska bra Andel (%)	Olämplig Andel (%)
B1 I nöd och lust (debattinlägg)	78	21	>1
B2 Att vara supporter – en kärleksrelation (krönika)	76	21	2
B3 Världens bästa relationsfilm (recension)	56	32	11
B4 Internationella relationer (debattartikel)	47	44	8
B5 Slagsmål – ett sätt att umgås? (inlägg)	73	22	3
B6 Arrangerat äktenskap – mardröm eller trygghet? (artikel)	72	25	1
B7 Nätdejting (krönika)	84	12	3
B8 Kärleken – störst av allt? (reportage)	53	36	10

Anm: Procentsatserna har beräknats på samtliga 282 enkäter. Procentsatser för enkäter med två respektive inget svar redovisas inte i tabellen.

Den uppgift som flest lärare anser välvald är krönikan *Nätdejting*, som 84 % anser välvald. Även debattinlägget *I nöd och lust*, krönikan *Att vara supporter – en kärleksrelation*, inlägget *Slagsmål – ett sätt att umgås* och artikeln *Arrangerat äktenskap – mardröm eller trygghet?* finner över 70 % av lärarna välvalda.

Skrivuppgiften *Världens bästa relationsfilm* anser 11 % av lärarna olämplig och reportaget *Kärleken – störst av allt?* anser 10 % olämplig. Flera lärare har kommenterat dessa uppgifter och skriver att de är olämpliga för att de inte kräver någon särskild koppling till texthäftet. Vad lärarna menar med detta preciserar de inte ytterligare. Vidare önskar några lärare att kravet på användning av texthäftet bör finnas för samtliga skrivuppgifter.

Av de svarande lärarna uppger 82 % att de haft stor nytta av bedömningsunderlaget medan 17 % uppger att de haft viss nytta av det. Flera lärare skriver att bedömningsunderlaget är fylligt och rimligt och att det ger ett bra stöd i bedömningen av det nationella provet. Ett par lärare skriver att det har gett upphov till intressanta diskussioner kollegor emellan. Ett fåtal lärare efterlyser fler exempeltexter skrivna av elever som läser Svenska som andraspråk och en lärare efterlyser elevtexter från skickliga skribenter som inte löser skrivuppgiften fullt ut.

Det skriftliga provet har medbedömts i vissa fall av 42 % av lärarna, medan 22 % uppger att många elevprestationer har medbedömts. Andelen lärare som har bedömt det skriftliga provet helt på egen hand är 17 %.

Fråga 20–21: Andra aspekter på provet

På frågan ”Ger provets olika delar det stöd du behöver för bedömning av elever som läser svenska som andraspråk?” svarar 8 % av lärarna ja och 10 % ja, i viss mån. Endast 2 % uppger att de inte får det stöd de behöver. Liksom tidigare terminer önskar några lärare fler exempeltexter från elever som läser svenska som andraspråk, liksom exempel på elevlösningar av det muntliga delprovet. Majoriteten av lärarna, 72 %, uppger att de inte har några elever som läser svenska som andraspråk.

Provet har fungerat väl för elever i behov av särskilt stöd. Vanliga anpassningar lärare gjort är att förlänga skrivtiden, ge eleverna möjlighet till datorstöd och låta dem lyssna till cd-skivan. En lärare önskar att övrigt material som eleverna ska få tillgång till, som skrivanvisningar och kopieringsunderlag, ska finnas inläst för elever med läs- och skrivsvårigheter. En annan lärare saknar vägledning i hur bedömningen av elevtexter skrivna av elever med olika läs- och skrivsvårigheter ska göras.

Fråga 22-23: Kursprovet och kursplanen

I enkäten finns varje termin frågor om kursprovet i relation till ämnessynen i kursplanen, betygskriterier, innehåll och slutbetyg. Lärarnas synpunkter för vt-10 redovisas i tabell 4.

Tabell 4. Fördelning av lärares synpunkter på kursprovet i Svenska och Svenska som andraspråk B, vt -10.

I vilken utsträckning anser du att kursprovet ...	I mycket stor utsträckning (%)	I ganska stor utsträckning (%)	I ganska liten utsträckning (%)	I mycket liten utsträckning/Ingen utsträckning alls (%)
... speglar ämnessynen i kursplanen?	23	63	13	0
... påverkar din tolkning av kursplanens mål och betygskriterier?	15	59	24	2
... påverkar de arbetsformer du använder i undervisningen?	11	30	27	2
... påverkar det innehåll – i betydelsen delmål och delfärdigheter etc. – som tas upp i undervisningen?	13	67	18	1
... påverkar det slutbetyg du ger enskilda elever?	4	60	35	1

Anm: Procentsatserna har beräknats på samtliga 282 enkäter. Procentsatserna för enkäter med två respektive inget svar redovisas inte i tabellen.

I likhet med tidigare terminer är svaret *i ganska stor utsträckning* det vanligaste på samtliga fem delfrågor.

Övriga synpunkter

Majoriteten lärare skriver att det nationella provet utgör en del av bedömningsunderlaget tillsammans med övrigt som eleven presterat under kursen Svenska B, men att överensstämmelsen mellan provresultat och det slutgiltiga kursbetyget ofta är hög. Liksom tidigare år påpekar flera lärare att det nationella provet inte testar samtliga kursmål, men relativt få anser att detta är negativt.

Sammanfattningsvis är majoriteten av de lärare som besvarat enkäten nöjda med kursprovet. Andelen lärare som inte tycker att provet som helhet är bra har minskat jämfört med närmast föregående terminer. Flera lärare är övervägande positiva till kursprovet, och en lärare skriver att provet blir bättre och bättre för varje år. Temat för kursprovet anses välvalt med intressanta och stimulerande texter och bilder. Flera lärare anser att skrivuppgifterna är lämpliga och att alla elever kan hitta något de är intresserade av. En lärare skriver dock att det nationella provet hindrar svenskämnet från att utvecklas, då det ser tämligen likartat ut från termin till termin, och en annan lärare skriver att tiden är mogen för något nytt. Med de nya kursplaner för svenskämnet som nu är under utarbetande följer en omfattande förändring av proven då alla lärarkommentarer kommer att beaktas. Någon avgörande revidering kommer dock inte att ske innan de nya planerna fastställts.

Vi i provgruppen är tacksamma för alla synpunkter och förslag på förändringar som har inkommit. De är till stor hjälp i vårt fortsatta arbete.

Gruppen för nationella prov i svenska och svenska som andraspråk
FUMS
Box 527
751 20 UPPSALA

Sara.Rudenmo@nordiska.uu.se